

Trusselvurdering 2017

Tangram Design AS, Januar 2017

Politiets sikkerhetstjeneste. Den sentrale enhet. Postadresse: Postboks 4773 Nydalen, 0421 Oslo
Besøksadresse: Nydalen allé 35 0484 Oslo. Telefon: 23 30 50 00, Faks: 23 30 51 20
Epost: post@pst.politiet.no, www.pst.no

Politiets sikkerhetstjenestes «Trusselvurdering 2017» er én av fire trussel- og risikovurderinger som utgis årlig. De øvrige tre utgis av Etterretningstjenesten, Nasjonal sikkerhetsmyndighet og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap.

Etterretningstjenestens (E-tjenesten) hovedoppgave er å varsle om ytre trusler og støtte opp under utformingen av norsk sikkerhets-, utenriks- og forsvarspolitik. Tjenesten utgir en årlig vurdering av forhold i utlandet og utenlandske trusler som har betydning for Norge og norske interesser. Årets vurdering, «Fokus 2017», beskriver på overordnet nivå aktuelle forhold og sikkerhetstrusler innen ulike land, regioner og temaer. Analysen har en tidshorisont på ett år og utgis i første kvartal.

Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) er Norges ekspertorgan for informasjons- og objektsikkerhet og det nasjonale fagmiljøet for IKT-sikkerhet. NSM utarbeider årlig en rapport om sikkerhetstilstanden innenfor sikkerhetslovens virkeområde. I rapporten vurderer NSM

risikoen for at samfunnskritiske funksjoner og infrastruktur, skjermingsverdig informasjon og mennesker blir rammet av spionasje, sabotasje, terror og andre alvorlige handlinger. Analysen har en tidshorisont på ett år.

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) skal ha oversikt over risiko og sårbarhet i samfunnet. DSB har utgitt scenarioanalyser¹ siden 2011. Analysene omhandler risiko knyttet til katastrofale hendelser som kan ramme det norske samfunnet, og som det bør være forberedt på å møte. Analysene omfatter både naturhendelser, store ulykker og tilsiktede handlinger. De har en lengre tidshorisont enn de årlige vurderingene til de øvrige tre etatene.

Innledning

Den sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa og i nærliggende områder er i dag mer usikker og uforutsigbar enn på lenge. Flere europeiske land står overfor økonomiske, sosiale og politiske utfordringer som i de kommende årene vil kreve store ressurser og betydelig oppmerksomhet.

Situasjonen gir et spillerom for et bredt spekter av statlige så vel som ikke-statlige trusselaktører. Det vil være store forskjeller i trusselbildet i hvert enkelt land i Europa.

Norge har så langt ikke blitt like hardt rammet av islamistisk og høyreekstrem vold og terrorisme som flere av de andre europeiske landene. Samtidig ser vi at nye trusler utvikles raskt. Det som i utgangspunktet kan være en liten hendelse, vil kunne få store og til dels uforutsigbare konsekvenser for trusselbildet, også i Norge. Truslenes grenseoverskridende karakter gjør også at alle land må bidra til et styrket samarbeid for å motvirke disse truslene.

Den årlige trusselvurderingen beskriver forventet utvikling innenfor PSTs ansvarsområder det kommende året. I fremstillingen har vi vært tvunget til å gjøre en avveining mellom detaljrikdom og enkelhet og tydelighet i budskapet.

Denne vurderingen har derfor som mål å belyse hovedtrekkene ved de mest aktuelle truslene vi vil stå overfor det kommende året. Målgruppen er norsk offentlighet som ønsker åpen informasjon om de forventede utviklingstrekkene i trusselbildet.

I arbeidet med vurderingen har vi benyttet informasjon fra en rekke ulike kilder. Informasjonsgrunnlaget består også av bidrag fra flere andre myndighetsorganer, deriblant Etterretningstjenesten og Nasjonal sikkerhetsmyndighet.

¹ DSBs scenarioanalyser het t.o.m. 2015 «Nasjonalt risikobilde». F.o.m. 2016 er navnet endret til «Krisescenarier (årstall) – analyser av alvorlige hendelser som kan ramme Norge».

Oppsummering

■ Norge og norske interesser vil i 2017 utsettes for fremmed etterretningsvirksomhet som kan ha et stort skadepotensial. Aktiviteten vil blant annet rettes mot mål innenfor norsk forsvars- og beredskapssektor samt mot politiske beslutningsprosesser og kritisk infrastruktur. Fremmede tjenester bruker både avanserte datanettverksoperasjoner og tradisjonelle metoder mot norske mål.

■ Ekstreme islamister representerer fortsatt den største terrortrusselen mot Norge. Også for 2017 vurderes det som mulig² at det vil bli gjennomført terrorangrep mot Norge. Flere europeiske land er imidlertid mer utsatt for terrorangrep enn Norge.

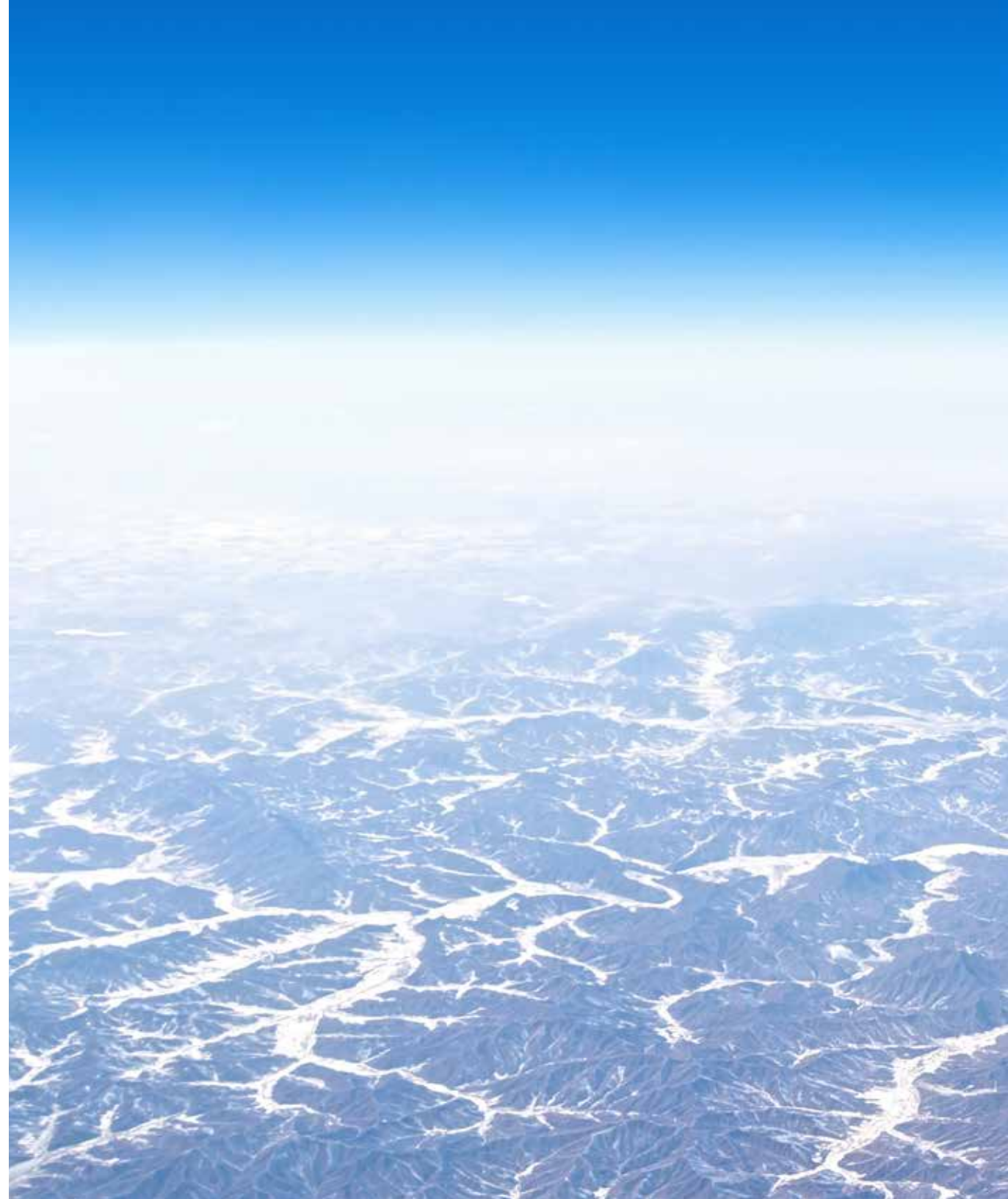
■ Antall nye personer som radikaliseres til ekstrem islamisme, vil fortsatt være lavt, og svært få personer forventes å reise fra Norge for å slutte seg til ISIL i 2017.

■ Det er lite sannsynlig at høyreekstreme vil gjennomføre en terrorhandling i Norge i 2017. Høyreekstremisme i Norge karakteriseres fortsatt av uorganiserte og løst tilknyttede nettverk. Høyreekstremisme gir imidlertid grunn til økt bekymring på grunn av tilvekst, bedre organisering og forhøyet aktivitetsnivå i en mindre del av miljøet.

■ Det er svært lite sannsynlig at venstre-ekstreme vil gjennomføre terrorhandlinger mot norske interesser i 2017.

■ Det er sannsynlig at stortingsvalget i 2017 vil medføre økt trusselaktivitet mot myndighetspersoner. Samtidig har antall alvorlige trusselsaker som PST arbeider med, vært stabilt de siste ti årene. Vi forventer ingen endring i denne situasjonen i 2017.

² Se side 22 for en nærmere beskrivelse av vår bruk av sannsynlighetsord.

Statlig etterretningsvirksomhet

Norge og norske interesser vil i 2017 utsettes for fremmed etterretningsvirksomhet som kan ha et stort skadepotensial. Aktiviteten vil blant annet rettes mot mål innenfor norsk forsvars- og beredskapssektor samt mot politiske beslutningsprosesser og kritisk infrastruktur. Datanettverksoperasjoner vil være en integrert del av de ulike etterretningsoperasjonene mot mål i Norge. I tillegg vil etterretningstjenestene arbeide aktivt for å få tilgang til personer i virksomheter som behandler sensitiv informasjon og teknologi.

Etterretningstrusselen

Statlig etterretning er et sentralt virkemiddel for å støtte et lands politiske, økonomiske og sikkerhetspolitiske interesser. Flere land vil derfor være interessert i å opprettholde sin etterretningsvirksomhet i Norge.

Det er i første rekke Russland som har intensjon om og kapasitet til å utøve etterretningsvirksomhet med et stort skadepotensial for Norge og norske interesser. Samtidig ser vi at det i ulike sammenhenger også er tjenester fra andre stater som vil kunne skade norske interesser.

Norske etterretningsmål

Det finnes en rekke ulike etterretningsmål i Norge. I 2017 vil det gjennomføres etterretningsoperasjoner mot mål særlig innenfor tre hovedområder: forsvars- og beredskapssektoren, politiske beslutningsprosesser og kritisk

infrastruktur. I tillegg er det sannsynlig med nye etterretningsoperasjoner mot norske teknologi- virksomheter og opposisjonelle i eksil i Norge.

Forsvars- og beredskapssektoren

Norske allianseforpliktelser og Norges strategiske beliggenhet mot nordområdene og Arktis er grunnleggende motiver for etterretningsvirksomheten mot Norge. Det anstrengte sikkerhetspolitiske forholdet mellom Russland og Vesten skaper behov for etterretning om det norske forsvarrets installasjoner, virksomheter og personell. Militære anlegg og installasjoner som er særlig relevante for russisk sikkerhet og norsk forsvarskapasitet i russiske nærrområder, vil være spesielt utsatt. Dette omfatter blant annet NATO-samarbeid, norsk sjømilitær aktivitet, Forsvarets øvingsvirksomhet og norske etterretningsinstallasjoner.

Politiske prosesser og beslutninger

I en tid med sikkerhetspolitisk usikkerhet vil andre staters behov for etterretning mot norske politiske prosesser og beslutninger være høyt. Slik politisk etterretning rettes mot beslutningstakere, eller premissleverandørene til disse, og har som siktemål å innhente informasjon om norske standpunkter i aktuelle politiske spørsmål. Samtidig vil det også være tjenestenes mål å gjennomføre ulike former for påvirkningsoperasjoner i de ulike sakene. Dette er operasjoner som er ment å sikre eget lands interesser, som regel på bekostning av de norske interessene.

Det er særlig personer som er involvert i utvikling og iverksettning av norsk politikk knyttet til forsvar og sikkerhet, nordområdene og Svalbard samt naturressursforvaltning, som vil være utsatt for slik politisk etterretning. I tillegg vil de som har ansvar for å ivareta norske bilaterale relasjoner med land som Russland og Kina, være mål for ulike etterretningstjenesters operasjoner.

Kritisk infrastruktur

Norsk kritisk infrastruktur vil fortsatt være et utsatt etterretningsmål i 2017. Formålet med slike etterretningsoperasjoner vil både være å hente ut informasjon om selve infrastrukturen samt å legge til rette for å kunne manipulere data eller forberede sabotasje, dersom det oppstår en tilspisset utenriks- eller sikkerhetspolitisk situasjon.

Systemer innenfor kraftsektoren og elektroniske kommunikasjonstjenester er å anse som spesielt etterretningsutsatt kritisk infrastruktur. Det norske samfunnet er i dag avhengig av sikker strømforsyning. I tillegg er norskprodusert kraft viktig for stabiliteten i kraftmarkedet i de nordiske landene og deler av Europa. Med et stadig tettere og mer europeisk samarbeid på kraftforsyningssiden er det viktig å se etterretnings- og sabotasjetrusselen mot norsk kritisk infrastruktur i en større europeisk sammenheng.

Norsk teknologi

Etterretningstjenester vil fortsatt prioritere å få tilgang til ny norsk teknologi. Formålet er å styrke eget næringsliv og eget forsvar. Forsvarsinstitusjoner og teknologiselskaper som er relevante i forsvarssammenheng samt teknologiutviklere i petroleumssektoren og den maritime sektoren, vil være spesielt utsatt. Bedrifter og institusjoner som utvikler eller arbeider med teknologi som har både militær og sivil anvendelse, vil også være utsatte mål for andre staters etterretningstjenester.

Flyktningspionasje

Flere lands etterretningstjenester, blant annet iranske, er aktive i Norge med å kartlegge personer og grupper som anses som kritikere eller motstandere av eget lands myndigheter. Formålet er enten å presse eller true personer til å samarbeide, eller å tvinge dem til å avstå

fra regimekritisk aktivitet. Slik aktivitet omfatter også kartlegging av andre personer som anses som fiender av sine respektive regimer.

Deler av flyktningsmiljøet og opposisjonelle i Norge vil derfor fortsatt være etterretningsmål i 2017.

Hvordan etterretningstjenester opererer i Norge

Flere av tjenestene med interesser i Norge har de senere årene brukt store ressurser på å utvikle kapasitet innen digital spionasje. Russiske og kinesiske aktører har forsøkt å kompromittere datasystemer hos virksomheter som forvalter grunnleggende nasjonale verdier og store kommersielle interesser. Det vil bli gjennomført avanserte datanettverksoperasjoner mot norske myndigheter, IKT-tjenestetilbydere, teknologimiljøer og mot aktører med ansvar for kritisk infrastruktur også i 2017.

Flere stater har etterretningspersonell i Norge. Mange opererer under diplomatisk dekke ved ambassader og konsulater. I tillegg vil enkelte land også benytte stillinger i kommersielle virksomheter, eller benytte forretnings- og forskningsdelegasjoner på besøk i Norge, som dekke for sitt etterretningspersonell.

En viktig del av etterretningspersonellens oppgave er å etablere fortrolige kontakter, og etter hvert også kilder innenfor prioriterte virksomheter i Norge. Arbeidet med å verve kilder finner i større grad sted i det digitale rom. Vi har observert at etterretningstjenester innleder vervingsprosesser ved å knytte kontakter blant annet gjennom sosiale medier. Denne arenaen legger til rette for deling av personopplysninger, ikke minst opplysninger om kompetanse og arbeid. Dette er opplysninger som tjenestene kan bruke til å identifisere og kartlegge potensielle mål for en rekrutterings-

operasjon. Etter å ha etablert kontakt, kan tjenestene gi oppdrag og utvikle samarbeidet. Etterretningspersonellet opptrer ofte under dekke for å senke terskelen for samarbeid.

Flere av etterretningstjenestene som opererer i Norge, har også som mål å skaffe seg eller plante lojale tjenere i prioriterte virksomheter. Flere personer fra land Norge ikke har et sikkerhetsmessig samarbeid med, har i dag stillinger som gir dem tilgang til sensitiv informasjon. Dette er personer som er særlig sårbare for rekrutteringsfremstøt. Etterretningstjenestene benytter seg av en rekke ulike virkemidler for å få til et samarbeid med disse personene. Dette omfatter bruk av trusler og press, enten mot personen selv eller mot vedkommendes familie. Slike vervingsforsøk vil forekomme også i 2017.

Dersom fremmede tjenester lykkes i å rekruttere eller plassere lojale personer i en virksomhet, kan disse bruke sine legitime tilganger til å tilrettelegge for datanettverksoperasjoner fra innsiden. En slik kombinasjon av innsidevirksomhet og nettverksoperasjoner har et meget alvorlig skadepotensial.

Påvirkningsoperasjoner og aktiv virkemiddelbruk

Enhver etterretningstjeneste har som hovedoppgave å fremme og beskytte egne myndigheters nasjonale interesser. I enkelte sammenhenger vil det innebære å iverksette tiltak for å påvirke den politiske debatten eller svekke legitimiteten til politiske beslutningsprosesser. Dette er tiltak som også kan iverksettes av etterretningstjenester som opererer mot Norge og norske interesser.

Vi ser at etterretningstjenester spiller en rolle i planleggingen og utførelsen av påvirkningsoperasjoner ved å plante falske dokumenter, støtte nettrollaktivitet og bidra til falske nyhetsoppslag

i andre land. Norge kan bli utsatt for denne typen virkemiddelbruk i 2017.

Ved en tilspisset sikkerhetspolitisk situasjon forventer vi at Norge vil bli utsatt for et spekter av virkemidler, inkludert etterretningstjenesters involvering i påvirkningskampanjer og spredning av desinformasjon.

Avansert våpenutvikling og spredning av masseødeleggelsesvåpen

PST skal bidra til å forhindre at land vi antar kan være involvert i avansert våpenutvikling eller utvikling av masseødeleggelsesvåpen, lykkes med å skaffe sensitive varer i Norge. Eksport av enkelte typer varer og teknologi er derfor strengt regulert. På tross av dette forsøker flere land i Asia og Midtøsten å gjennomføre fordekte anskaffelser i Norge og andre europeiske land. Hensikten er å skaffe varer til egne nasjonale programmer for masseødeleggelsesvåpen eller avanserte våpenprogrammer.

Atomavtalen med Iran har bidratt til at Irans nukleære virksomhet igjen blir overvåket av Det internasjonale atomenergibyrået (IAEA). Samtidig omfattes ikke Irans missilprogram av avtalen. Iranske myndigheter opprettholder arbeidet med å utvikle og teste ballistiske missiler. Norske virksomheter som utvikler relevant teknologi, må derfor fremdeles være oppmerksomme på at iranske myndigheter vil kunne forsøke å foreta ulovlige anskaffelser i Norge.

I tillegg må norske virksomheter vise årvåkenhet overfor anskaffelsesforsøk fra land som har kjernevåpenprogram og som ikke følger internasjonale avtaler på området, og som derfor heller ikke føler seg forpliktet til å følge bestemmelsene. Dette gjelder både Nord-Korea og Pakistan.

Mange virksomheter i Norge har produkter, kunnskap og teknologi som kommer inn under eksportkontrollregelverket. En del av disse virksomhetene er utsatt for forsøk på ulovlige anskaffelser. For å forlede, dekke til og skjule det reelle formålet med eksporten av produktene, ser vi at kundene i utstrakt grad benytter tredjeland og stråelskaper. Vi registrerer også at enkelte kunder oppgir feil sluttbruk for varen.

Land det er knyttet bekymring til, etterspør fremdeles kunnskap innen teknologiområder som kan benyttes til avansert våpenutvikling eller utvikling av masseødeleggelsesvåpen. Disse landene har et langsiktig perspektiv for sin anskaffelsesstrategi. De ser stor verdi i å rekruttere eller plassere studenter og forskere i norske utdannings- og forskningsinstitusjoner. Dette er personer som på sikt også kan bli ansatt i norske bedrifter og virksomheter hvor det arbeides med relevant teknologi.

Ekstrem islamisme

Ekstreme islamister representerer fortsatt den største terrortrusselen mot Norge. Også for 2017 vurderes det som mulig at det vil bli gjennomført terrorangrep mot Norge. Flere europeiske land er imidlertid mer utsatt for terrorangrep enn Norge.

Terrortrusselen

Den mest alvorlige terrortrusselen mot Norge og norske interesser vil også i 2017 være knyttet til Den islamske stat i Irak og Levanten (ISIL) og al-Qaida (AQ). Både ISIL og AQ anser Norge som et legitimt, men ikke prioritert mål for terrorangrep. Nye oppfordringer fra ISIL og AQ om å utføre angrep i Vesten vil imidlertid fortsatt vinne støtte blant tilhengere i Norge. Terroraksjoner i andre vestlige land vil i tillegg kunne inspirere personer i Norge til å utføre liknende aksjoner her. Derfor vurderes det som mulig at det vil bli gjennomført terrorangrep mot Norge i 2017.

Vi vil fremdeles stå overfor et utfordrende trusselbilde. ISIL har de siste årene oppfordret sympatisører til å gjennomføre angrep på egen hånd, uten å søke kontakt med organisasjonens sentrale ledelse. Vi forventer at ISIL vil videreføre denne strategien i 2017. Disse oppfordringene er en av årsakene til at vi de siste årene har sett en økning i antall soloterroraksjoner i Vesten. Det mest aktuelle scenariet

for et eventuelt terrorangrep i vestlige land, er et ISIL-/al-Qaida-inspirert angrep utført med enkle våpentyper mot mål med få eller ingen sikringstiltak.

Når det gjelder eventuelle terroristers profil, ser vi at gjerningspersonene bak terroraksjonene i Europa de siste årene har en del fellestrekk med de som radikaliseres i Norge. PSTs radikaliseringsstudie (2016) beskriver radikaliseringsstudie (2016) beskriver radikaliseringsstudie i Norge som et multietnisk fenomen, preget av menn med lav utdanning og løs tilknytning til arbeidslivet. Mange har en kriminell bakgrunn og en voldshistorikk før de blir radikaliseret.

Ideologi og fiendebilde

De ekstreme islamistiske trusselaktørene i Norge har et sammensatt fiendebilde. De fleste støtter ISIL og AQ og det de ser på som en kamp mot de som undertrykker islam og muslimer. I denne kampen er de som anses som vantro, legitime mål. Toneangivende ekstreme islamister i Norge vil fortsette å hylle ISILs handlinger i Syria og Irak samt i Vesten.

I tillegg finnes det sympatisører og støttespillere for ekstreme islamistiske grupperinger med en mer regional orientering representert i Norge. Disse støtter grupperinger blant annet i Somalia, Tsjetsjenia og Afghanistan.

Erfaringsmessig er det flere forhold som kan utløse angrepsplanlegging, støttevirksomhet og radikalisering av sympatisører blant ekstreme islamister i Norge. Militære konflikter der ekstreme islamistiske organisasjoner er part i konflikten, vil fortsatt være en motivasjon for mange. Det samme gjelder vestlig og norsk militær tilstedeværelse i muslimske land. I tillegg ser vi at medlemmene i miljøet provoseres av debatter og handlinger som de ser på som krenkelser av islam og muslimer.

Organisering, radikalisering og rekruttering

Antall nye personer som radikaliseres til ekstrem islamisme, vil fortsatt være lavt i 2017. Fenomenets tiltrekning og den organiserte radikaliseringsaktiviteten har vært nedadgående siden 2013/2014, da aktiviteten nådde et toppunkt. Nedgangen i antall nye, radikaliserte personer kan blant annet skyldes at flere sentrale personer fra det som var et aktivt miljø på Østlandet, straffeforfølges. I tillegg er flere personer som var aktive da, drept i Syria. Nedgangen omfatter både radikalisering og rekruttering av sympatisører som blir i Norge, og sympatisører som reiser ut for å slutte seg til terrororganisasjoner.

Det finnes imidlertid fortsatt enkeltpersoner i Norge som har til hensikt å radikalisere andre. Disse radikalisateurene representerer restene av miljøet på Østlandet. I tillegg finnes det radikalisateurer i mer etnisk homogene miljøer spredt rundt i landet. Også Internett har betydning som arena i radikaliseringssammenheng. Vi ser at denne arenaen får større effekt når norske radikalisateurer benytter Internett overfor sympatisører i Norge.

Videre er fengselsradikalisering et fenomen som vil få økt betydning i Norge i 2017. Flere personer sitter i dag fengslet som følge av den nasjonale etterforskningsinnsatsen mot syriafarere. Flere vil bli straffeforfulgt for brudd på de norske terrorbestemmelsene i 2017. Dette innebærer at det over tid vil være stadig flere personer i norske fengsler som har spilt en rolle i det ekstreme islamistiske miljøet i Norge, og som i tillegg har operativ erfaring fra utlandet. Det er sannsynlig at ekstreme islamister vil opprettholde sin overbevisning i fengsel og forsøke å radikalisere andre. Vi har allerede sett slike radikaliseringsforsøk, blant annet rettet mot personer som er fengslet for grov vold.

Innvandring

Innvandringen til Europa vil på ulike måter kunne påvirke terrortrusselen det kommende året. Radikalisering blant asylsøkere, migranter og personer uten lovlig opphold i Norge er en av utfordringene vi forventer å møte det kommende året. Disse gruppene kan bli forsøkt radikalisert av andre migranter på mottakene eller av personer utenfor asylmottakene som oppsøker disse.

Det vil også i 2017 komme enkeltpersoner til Norge som støtter og sympatiserer med ekstreme islamistiske organisasjoner. Vi har imidlertid tidligere sett at det ikke nødvendigvis er noen sammenheng mellom det å ha ekstreme islamistiske holdninger i hjemlandet og det å bli voldsutøver i et annet land.

Det siste året har det vært flere eksempler på at personer har vært sendt med flyktningsstrømmen til Europa for å aksjonere. Ettersom Norge vurderes å ha en mindre fremtredende rolle i ISILs og AQs fiendebilder, er det imidlertid lite sannsynlig at disse gruppene vil sende personer til Norge i 2017, i eller utenfor asylstrømmen, med en forhåndsbestemt intensjon om å begå en voldelig aksjon.

Syriafarere³

Svært få personer forventes å reise ut av Norge for å slutte seg til ISILs selverklærte kalifat i 2017. Reduksjonen i antall utreisende begynte i 2015 og forsterket seg i 2016. Om lag 40 personer med tilknytning til Norge oppholdt seg i ISIL-kontrollerte områder ved inngangen til 2017.

Det er flere grunner til at vi ser en reduksjon i antall utreiste syriafarere. En årsak er at omfanget av den organiserte radikaleringen i Norge er redusert. Videre er det iverksatt flere tiltak nasjonalt og internasjonalt, som har gjort det vanskeligere å reise. I tillegg fremstår det som stadig mindre attraktivt å slutte seg til islamistiske grupper i Syria og Irak. ISILs propaganda har dessuten endret karakter og lokker i langt mindre grad med et statsbyggingsprosjekt og retter i stedet fokuset mot militære temaer.

Få returnerte fra Syria til Norge i 2016. Vi forventer kun en liten økning i antall returnerte i 2017. Dette er imidlertid personer som kan ha tilegnet seg eller styrket sin stridstekniske kapasitet og senket sin voldsterskel. Norske syriafarere kan i økende grad ønske å returnere til Norge ettersom det militære presset på ISIL øker. Det vil imidlertid være utfordrende å ta seg ut av territoriet, og det er sannsynlig at flere vil bli drept i strid, tatt til fange eller vil reise til andre konfliktområder.

³En syriafarer er en person som har reist for å slutte seg til en terrororganisasjon i forbindelse med konflikten i Syria og Irak. Begrepet omfatter både fremmedkrigere med militære oppgaver og personer som kun har en sivil rolle. Begge former for tilknytning til en terrororganisasjon rammes av straffelovens bestemmelser.

Høyreekstremisme

Det vurderes som lite sannsynlig at høyreekstreme vil gjennomføre en terrorhandling i Norge i 2017. Høyreekstremisme i Norge karakteriseres fortsatt av uorganiserte og løst tilknyttede nettverk. Ideologien gir imidlertid grunn til økt bekymring på grunn av forventet tilvekst, bedre organisering og forhøyet aktivitetsnivå i en mindre del av miljøet.

Intensjon, ideologi og fiendebilde

Innvandringsmotstand vil fortsatt stå sentralt i de høyreekstremes fiendebilde. Denne motstanden underbygges ofte med konspiratoriske ideer om at innvandring og islam truer det norske samfunnet, vår kultur og levemåte eller «den hvite rase». Den offentlige debatten om innvandring brukes til å forsterke det høyreekstreme budskapet. For å hindre innvandring ønsker en mindre del av miljøet å etablere en sterk «nasjonalsosialistisk stat».

Regjeringen, politiske partier og myndighetspersoner inngår også i fiendebildet. Disse holdes ansvarlig for den negative tilstanden og utviklingen i Norge som de mener innvandringen fører til. Konspiratoriske tanker om at norske myndigheter står i ledtog med fienden eller unnlater å iverksette nødvendige tiltak, er også utbredt.

Det er lite sannsynlig at høyreekstreme vil gjennomføre terrorhandlinger i Norge i 2017. Terror som virkemiddel for å oppnå de politiske

målene synes å ha liten støtte i det høyreekstreme miljøet. Miljøet mangler også en aktiv ideologisk pådriver som oppfordrer og inspirerer til terrorisme.

Blant personer i Norge som har en høyreekstrem orientering, er det imidlertid flere som både støtter og selv har evne til å begå voldshandlinger. En eventuell høyreekstrem volds- og terrorhandling i Norge i 2017 vil først og fremst kunne komme fra enkeltpersoner og små grupper som handler på eget initiativ. Det er sannsynlig at planleggingshorisonten for slike handlinger vil være kort. Det innebærer også at de vil være vanskelige å forhindre. Voldshandlinger utført av høyreekstreme personer vil i mange tilfeller falle inn under hatkriminalitet. Det er mulig at asylmottak vil bli utsatt for sjikane og skadeverk også dette året.

Europeiske høyreekstreme grupper med tette bånd til miljøer i Norge har i 2016 arrangert flere demonstrasjoner der det ble brukt vold mot politiet og meningsmotstandere. Det er

sannsynlig at høyreekstreme grupper i Norge vil bli inspirert til å arrangere demonstrasjoner i Norge i 2017. Det er mulig at voldelige konfrontasjoner med meningsmotstandere vil oppstå også i Norge.

Organisering, radikalisering og rekruttering
Høyreekstremisme i Norge vil først og fremst være preget av uorganiserte og løst tilknyttede nettverk, spredt over hele landet. Videre vil interne konflikter og skiftende ledelse begrense aktiviteten til primært å omfatte kontakt mellom enkeltpersoner over Internett.

En mindre del av det høyreekstreme miljøet har imidlertid blitt mer organisert og fått en tydeligere ledelse. De har også vært mer aktive i sin radikaliserings- og rekrutteringsvirksomhet det siste året. Det er sannsynlig at miljøet vil vokse i 2017, og at radikalisering og rekruttering fortsatt vil være hovedaktiviteten i denne delen av miljøet. Aktiviteten foregår på flere ulike arenaer. De sprer plakater, flyveblader og klistremerker med et høyreekstremt budskap. Det siste året har det vært flere tilfeller av slik propaganda enn i tidligere år. Internett er imidlertid hovedarenaen for å spre og få kjennskap til høyreekstreme ytringer.

Personer tilknyttet det organiserte høyreekstreme miljøet forsøker jevnlig å etablere kontakt med ulike ytterliggående⁴ grupper, nettverk og protestbevegelser i Norge. Det er sannsynlig at høyreekstreme vil forsøke å overta slike aktører for å rekruttere og fremme egen agenda. Dette kan på sikt bidra til å styrke oppslutningen om høyreekstremisme.

Deltakelse på demonstrasjoner og markeringer i utlandet gir norske høyreekstreme tilgang til en viktig arena for radikalisering og internasjonal nettverksbygging. Vi forventer at norske høyreekstreme fortsatt vil prøve å styrke kontakten med høyreekstreme miljøer i andre europeiske land. Dette gjelder spesielt Sverige.

⁴ Med ytterliggående grupper, nettverk og protestbevegelser menes grupper som deler høyreekstremt tankegods, men som ikke støtter opp om vold og terror for å oppnå et politisk, ideologisk eller religiøst mål.

Venstreekstremisme

Det vurderes som svært lite sannsynlig at venstreekstreme aktører vil gjennomføre terrorhandlinger mot norske interesser i 2017.

Det venstreekstreme miljøet favner grupper og personer som er opptatt av en rekke ulike saker. Det er imidlertid fortsatt motstand mot høyreekstremisme som tidvis samler miljøet.

Aktivitetene omfatter hovedsakelig demonstrasjoner mot personer og arrangementer som assosieres med høyreekstremisme. Det er sannsynlig at økt aktivitet i det høyreekstreme miljøet vil medføre økt aktivitet i det venstreekstreme miljøet.

Det er lite sannsynlig at det venstreekstreme miljøet vil vokse og bli mer organisert i året som kommer. Dette skyldes fravær av en omforent ideologi, samlende enkeltsaker og sterk ledelse. Miljøet vil også i 2017 primært utgjøre et ordensproblem.

Trusler mot myndighetspersoner

Et flertall av norske stortingspolitikere er utsatt for trusler og trakassering. En del av de som trues, mottar også alvorlige trusler om vold og skade. Regjeringsmedlemmer og politikere med høy medieprofil som fremmer kontroversielle saker, er spesielt utsatt. Antall alvorlige trusselsaker mot myndighetspersoner som PST arbeider med, har vært stabilt de siste ti årene. Vi forventer ingen vesentlige endringer i denne situasjonen i 2017.

Ideologiske trusler

De fleste truslene mot myndighetspersoner vil fremsettes av enkeltpersoner i form av trakassering og personhets. Slike trusler utløses ofte av en kombinasjon av personlige frustrasjoner og livskriser. I tillegg ser vi at det i enkelte sammenhenger fremsettes trusler ut fra ideologiske, politiske eller religiøse motiver. Selv om de færreste trusselaktører har en reell voldsintensjon, kan trusler og trakassering påvirke myndighetspersoners virksomhet.

Vi har også sett at personer med en høyreekstrem orientering kommer med truende ytringer mot myndighetspersoner. Truslene er som regel knyttet til konkrete symbolsaker og spørsmål knyttet til asyl- og innvandringspolitikk.

Stortingsvalget 2017

Det er sannsynlig at stortingsvalget i 2017 vil medføre økt trusselaktivitet i perioden før og under valget. Flere myndighetspersoner vil opptre offentlig og få økt publisitet og mediedekning. Politikere som håndterer kontroversielle saksfelt eller som har sentrale posisjoner i sine partier, forventes å være mer

utsatt for trusler og plagsomme henvendelser i denne perioden.

Vi forventer ikke at trusselen mot kongehuset, Høyesterett eller utenlandske representasjoner i Norge vil bli påvirket av stortingsvalget. Det vurderes derfor som sannsynlig at trusselaktiviteten mot disse myndighetspersonene vil forbli uendret i 2017.

Etterretningstrusselen

Norske myndighetspersoner vil også i 2017 utsettes for etterretningsaktivitet. Formålet er å innhente sensitiv og skjermingsverdig informasjon samt å påvirke beslutninger. Dette gjelder særlig myndighetspersoner som har sitt politiske virke knyttet til Forsvaret, utenrikspolitikk, beredskap, forskning, industri og nordområdene. Etterretningsvirksomheten spenner fra nettverksbaserte operasjoner til forsøk på å skape og utnytte personlige relasjoner. I tillegg til å rette seg mot myndighetspersoner direkte, kan etterretningsvirksomheten også rettes mot apparatet rundt myndighetspersonen, som rådgivere og familie.

PSTs bruk av sannsynlighetsord

I vurderingene av politisk motivert vold og trusler mot myndighetspersoner, bruker vi i denne vurderingen et sett med standardiserte sannsynlighetsord. Formålet med dette er å skape en mer ensartet beskrivelse av sannsynlighet i vurderingene og derigjennom redusere uklarhet og faren for misforståelser. Begrepene og de tilhørende beskrivelse av begrepenes betydning er utarbeidet i et samarbeid mellom politiet, PST og Forsvaret.

Norsk begrep	Beskrivelse
Meget sannsynlig	Det er meget god grunn til å forvente
Sannsynlig	Det er grunn til å forvente
Mulig	Det er like sannsynlig som usannsynlig
Lite sannsynlig	Det er liten grunn til å forvente
Svært lite sannsynlig	Det er svært liten grunn til å forvente